

De vogelwachter vertelt:

Je kunt beter maar niet te veel zeggen

Door C. J. Crok

Je kunt beter maar niet te veel zeggen, dan loop je tenminste ook niet de kans, dat ze aan je mededelingen gaan twijfelen. Maar ja, soms wil je je vogelavontuurtjes wel eens aan een ander kwijt en dan praat je honderd uit, zodat je medevogelaar de grootste verwachtingen koestert. Zo had ik al enige tijd achtereen een lachstern gezien, die een groot jong bij zich had. Ik was erop attent gemaakt, doordat ik al een paar dagen meende de vogel te horen.

Die weelde kon ik niet voor me houden en ik vertelde het aan een goede kennis met het gevolg, dat wij op een avondje na de hooibouw het veld in-trokken in de hoop het stel te zien.

Weliswaar niet alle jaren, maar toch zeker eens in de twee of drie jaren komt het — als je veel in het veld bent — voor, dat je plotseling de lachstern hoort. Dagen achtereen kom je hem steeds in dezelfde buurt tegen, de oude vogel soms helemaal schaterend en het jong piepend roepend achter hem aan, bedelend om voer.

Deze avond echter laten zij verstek gaan en daar zit ik dan zonder lachstern, maar gelukkig niet zonder vogels.

De etgroenen¹⁾ zijn nog voldoende bezet met grutto's, kempen en kieviten en zo langzamerhand komen in de nazomer de wulpen 's avonds ook weer. Aan de eenden kun je zien, dat de granen beginnen te rijpen, want de eerste krooien²⁾ trekken alweer in de richting van het bouwland. Straks als ze daar opgewacht worden door de jagers, gaan ze steeds later.

Op zo'n stille avond als deze kun je nog volop genieten van de zang van rietzangers, karekieten en zo af en toe hoor je het wekkertje van de snor aflopen.

In het rimpelloze water begint het te golven en er springen witvisjes boven water. 'n Teken dat er een snoek jaagt, iets wat je hier zo'n dertig jaar geleden niet zag.

Na de komst van de Afsluitdijk en het IJsselmeer is het water in de Zaanse polders steeds zoeter geworden. Zodoende kwamen er veranderingen, de één aangener dan de ander. De kwaliteit van het riet is zienderogen achteruit gegaan, want in brak water is riet veel taaier. Inplaats van wier kwam er flapkroos in de sloten.

¹⁾ gemaaid hooiland.

²⁾ een broedsel.

De zogenaamde leverbot, die de leverbotziekte bij schapen veroorzaakt, kan in zoet water weliger tieren. De meeste veehouders hebben dat in de loop der jaren wel aan de lijve ondervonden. Er kwam ook verandering in de visstand: meer witvis, zeelt en snoek, maar veel minder aal.

Zo weet ik me nog goed te herinneren, dat er in het Westzijderveld helemaal geen futen, maar daarentegen destemeer dodaarsjes waren, waarvan je bijna in iedere sloot een nestje, soms wel twee of drie, vond.

Er zijn al heel wat veronderstellingen gemaakt, waarom de dodaars een schaars voorkomende broedvogel is geworden, maar het juiste weet geen mens. Een oude broodvisser, die ik daar laatst nog eens over sprak, zei: „Dat komt omdat er geen piepgarneelen (steurkrabben) meer zijn. Ik heb, vroeger zat keren gezien hoe graag die aalduikertjes (dodaars) garnieelen vraten.

Daar zit veel in, want de aanwezigheid van voedsel bepaalt de vogelstand. Je ziet tegenwoordig geen steurkrabben meer. Met een deksel van een melkbus, had ik ze vroeger voor het opscheppen en ik ging er mee baarzen of dikkers¹⁾ vangen in het lichte maantje.

Daar heb je het nu: de duurste vogelboeken vermelden dikwijls niet, wat je met eigen ondervinding opdoet, wanneer je van jongsafaan en van zonsopgang tot zonsondergang in het veld werkt. Vroeger, toen je als jongen heel de dag met een handhark in het hooiland stond te werken, waarbij je geen vierkante meter oversloeg, leerde je wel wat er op zo'n perceel had gebroed. Af en toe kwam je aan de grond lege nesten tegen, waarin nog wat vellen en kleine stukjes dop. Dat broedsel is goed uitgekomen, mijmerde je dan al harkende. Aan de kleur van de doppen kon je zien van welke weidevogel het nest was geweest. Betrof het een slob of een taling, dan zag je dat aan de grootte van de donskrans. En regelmatig vond je de nestjes van de graspieper of van een veldleeuwerik, soms met eitjes of jongen. Zo leerde je ook de verschillende geluidjes en alarmroepen kennen.

Weidevogels alarmeren voor een mens heel anders dan voor een kraai of meeuw en weer feller voor een torenvalk of andere roofvogel. Nog anders is de alarmroep voor een kat of een hermelijn. Er is duidelijk verschil in toon bij de komst van lopende of vliegende rovers te bespeuren. Wie dat eenmaal goed onder de knie heeft, kan tot verbazing van anderen, zonder op of om te kijken, de nadering van b.v. kraai of torenvalk aankondigen.

Het zijn allemaal niet zulke lieverdjes in de natuur. Zag ik niet met eigen ogen, dat een torenvalk de jonge kiefte en grutto's uit het droge slootje haalde?

Zag ik niet zelf de roerdomp, waar ik zo gek mee ben, stiekum de eieren uit het nest van een waterhoentje leegslobberen!

Meer dan eens haalden de kraaien en reigers de kippen- en eendenpullen van het erf. In het nest van een hermelijn die ik spoorde, vond ik behalve de jonge hermelijnen, jonge hazen en weidevogels.

Ik zag mantelmeeuwen meerkoeten vangen en op een gevangen koet inhakken alsof het brandhout was. Tijdens het melken was ik er getuige van, dat een

¹⁾ paling.

boomvalk een zwaluw sloeg, die achter de heining aan het muggenvangen was.

Vroeger leerde ik jagen van een broodjager. Een vakman uit duizenden, thans opzichter van één der bekendste reservaten uit ons land. Ook zocht ik Kievits-eieren en beschouwde dat als een beroep. Wat heb ik daar nog steeds een gemak van bij het zoeken van nesten, die ik nu zoek om er stokken bij te zetten, ter bescherming voor de niets ontziende landrollen.

In de oren van de sentimentele vogelbeschermer, die niet te veel van het buitenleven en de weidevogels afweet, zijn dit allemaal gruwelverhalen.

Wanneer ik zou willen dat men mij een beste jongen vindt, dan zou ik een verhaaltje moeten schrijven dat wat lief aandoet. Zoiets van op het nippertje een vogeltje uit de klauwen van de poes redden.

Met zulke verhalen redt je onze weidevogels echter niet. In de natuur geldt nog altijd het devies eet of je wordt gegeten, dat begrijp je op zijn best, als je er altijd tussen staat. Het is een machtige belevensmidden in de Zaanse polders te zijn bij de vele grutto's en Kieviten: Overal beleef je wat en leer je wat.

Het zou goed zijn voor vele mensen om eens wat kennis over het leven op te doen in de vrije natuur. Wellicht zouden dan de natuurlijke levensbronnen beter beschermd worden en niet zo roekeloos worden vernield, als thans nog steeds gebeurt.

- C. J. Crok, *Vaardijk 24, Westzaan/NH.*